AREÁL BRADLO

MIESTO PAMÄTI NÁRODA

AREÁL BRADLO
– MIESTO PAMÄTI NÁRODA

Kraj pod Bradlom je výnimočným miestom. Miestom, kde v r. 1848 slovenský národ prvý raz povstal za svoju slobodu. Miestom, z ktorého vzišli tvorcovia našej štátnosti - Štefánik, Osuský, Papánek a ďalší. Srdcom tohto kraja je vrch Bradlo s Mohylou generála Štefánika.

Obsahom predloženého dokumentu je **návrh na vytvorenie Areálu Bradlo tak, aby tento areál fungoval ako miesto pamäti národa.**

Navrhovaný areál Bradlo v sebe zahŕňa **pamiatky na formovanie našej novodobej štátnosti:**
- Bradliansku mohylu – miesto posledného odpočinku generála Milana Rastislava Štefánika
- miesta bojov Slovenského povstania v roku 1848 a pamätníky vzťahujúce sa k týmto bojom
- pamätníky ďalších osobností, ktoré sa zaslúžili o vznik a rozvoj našej novodobej štátnosti – Jozefa Miloslava Hurbana, Štefana Osuského, Jána Papánka
- miesta a pamätníky partizánskych bojov II. svetovej vojny
- múzejné expozície
- pamiatky areálu Bradlo ako miesta konania spomienkových slávností

Existujúci stav areálu Bradlo je neprimeraný jeho významu. Chýbajúca infraštruktúra a provinčný prístup sú v stále väčšom konflikte so stúpajúcou návštevnosťou Bradla i potrebou cieľavedome budovať vlastenectvo.
Pre plné využitie potenciálu areálu Bradlo je potrebné:
- dotvoriť jeho infraštruktúru
- realizovať inovovanú koncepciu spomienkových slávností
- zabezpečiť trvalú udržateľnosť jeho prevádzky

Areál Bradlo – miesto pamäti národa – je miestom rozvíjania potrebného vlastenectva, uvedomenia si samých seba, viery vo vlastné sily vo vlastnom štáte.
Areál Bradlo môže byť zároveň miestom predstavujúcim hodnoty našej štátnosti najvýznamnejším zahraničným návštevám.

Sme presvedčení, že dobudovanie areálu Bradlo a vytvorenie mechanizmu na zabezpečenie jeho trvalej udržateľnosti je v národno-štátnom záujme Slovenskej republiky.

V dokumente stručne predstavujeme podané i pripravené projekty na dotvorenie areálu Bradlo a dovoľujeme si požiadať najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky o presadenie realizácie areálu Bradlo ako miesta pamäti národa, vrátane finančnej účasti.

Mesto Brezová pod Bradlom a Združenie obcí subregión Pod Bradlom

AREÁL BRADLO
– MIESTO PAMÄTI NÁRODA

01 **AREÁL BRADLO**
– MIESTO PAMÄTI NÁRODA

04 **KRAJ POD BRADLOM**
A FORMOVANIE NAŠEJ NOVODOBEJ ŠTÁTNOSTI

06 **AREÁL BRADLO – MIESTO PAMÄTI NÁRODA**
– POLOHA PAMIATOK AREÁLU

08 **VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA**
– MOHYLA GENERÁLA MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNIKA NA BRADLE
– SPOMIENKOVÉ SLÁVNOSTI NA BRADLE
– NÁVŠTEVNOSŤ BRADLA
– MÚZEUM M. R. ŠTEFÁNIKA V KOŠARISKÁCH
– MÚZEUM SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH RÁD V MYJAVE
– PAMÄTNÁ IZBA D. S. JURKOVIČA V BREZOVEJ POD BRADLOM
– PODBRADLIANSKY KRAJ – KRAJ SLIVKOVÝCH SAMÔT

18 **POTENCIÁL AREÁLU BRADLO**
CELONÁRODNÉ HĽADISKO

19 **INOVOVANÁ KONCEPCIA**
SPOMIENKOVÉ SLÁVNOSTI NA MOHYLE OD ROKU 2017

20 **PODANÉ PROJEKTY**
– INFOBOD NA BRADLE
– MÚZEUM D. S. JURKOVIČA V BREZOVEJ POD BRADLOM
– CYKLOTRASA MODRÁ

24 **PRIPRAVENÉ PROJEKTY**
– OBNOVA KOMUNIKÁCIE NA BRADLO
– ÚPRAVY OKOLIA STRÁŽNICE (CHATY) NA BRADLE
– VEGETAČNÉ ÚPRAVY BRADLA
– REKONŠTRUKCIA STRÁŽNICE (CHATY) NA BRADLE

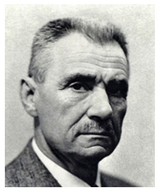
29 **FINANCOVANIE**
– PROJEKTOV AREÁLU BRADLO
– TRVALEJ UDRŽATEĽNOSTI AREÁLU BRADLO

30 **ZÁVER**
AREÁL BRADLO – MIESTO PAMÄTI NÁRODA

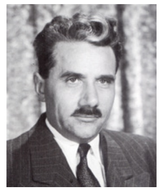
KRAJ POD BRADLOM
A FORMOVANIE NAŠEJ NOVODOBEJ ŠTÁTNOSTI

J. M. Hurban

M. R. Štefánik

D. S. Jurkovič

Š. Osuský

J. Papánek

J. Repta

1848-49

1914-18

1944-45

Kraj pod Bradlom zásadným spôsobom prispel k formovaniu našej novodobej štátnosti. Tento kraj je miestom, kde v roku 1848 slovenský národ prvý raz povstal za svoju slobodu. Miestom, z ktorého vzišli tvorcovia našej štátnosti - Štefánik, Osuský, Papánek a ďalší...

Územie Slovenska až do r. 1918 patrilo do Uhorského kráľovstva. Slováci v Uhorskom kráľovstve boli od začiatku 19. st. zasiahnutí silným národnostným útlakom a nemohli mať žiadnu vlastnú správu. Od 40-tych rokov 19. st. pôsobil v podbradlianskom kraji **Jozef Miloslav Hurban** a jeho myšlienky tu našli úrodnú pôdu. **Boli to práve obyvatelia kraja pod Bradlom, ktorí šli za svoju národnú slobodu do boja. Dňa 19. 9. 1848 v Myjave zasadala I. Slovenská národná rada a 22. 9. 1848 boli v Brezovej zvedené prvé víťazne bitky Slovenského povstania.** I keď bolo povstanie vojensky potlačené, národné povedomie v kraji zostalo a prečkalo i tvrdý národnostný útlak.

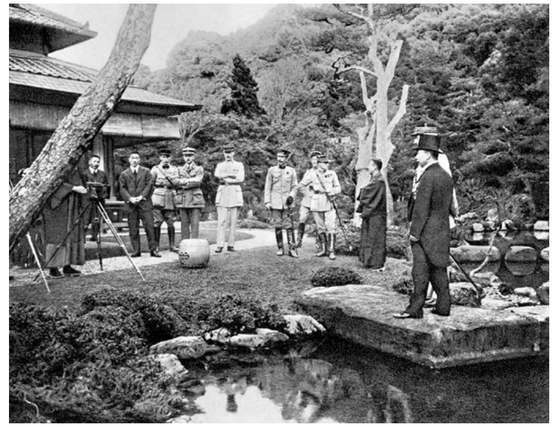
Iste nie je náhoda, že práve z tohto kraja vzišli **generál Milan Rastislav Štefánik** či **diplomati Štefan Osuský a Ján Papánek - ľudia, ktorí sa zaslúžili o vznik a rozvoj našej novodobej štátnosti**. Už na začiatku I. sv. vojny Štefánik pochopil, že táto vojna rozhodne o budúcom osude sveta. Všetko svoje úsilie preto zameral na oslobodenie svojho národa. Stal sa spoluzakladateľom Československej republiky - nového štátu, prinášajúceho Slovákom i Čechom národnú slobodu.

Obyvatelia kraja obstáli so cťou i v II. sv. vojne. Podbradliansky kraj bol jednou z mála oblastí západného Slovenska, kde sa po vyhlásení Slovenského národného povstania rozhorel **účinný ozbrojený odpor (partizánsky oddiel Repta II. Štefánikovej brigády, partizánsky oddiel Hurban)**.

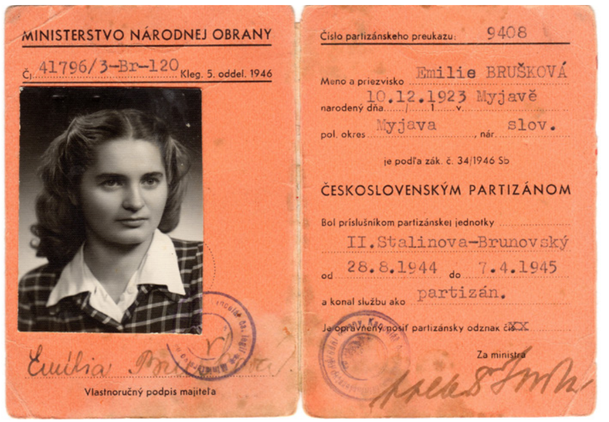

AREÁL BRADLO – MIESTO PAMÄTI NÁRODA

MOHYLA GENERÁLA M. R. ŠTEFÁNIKA NA BRADLE

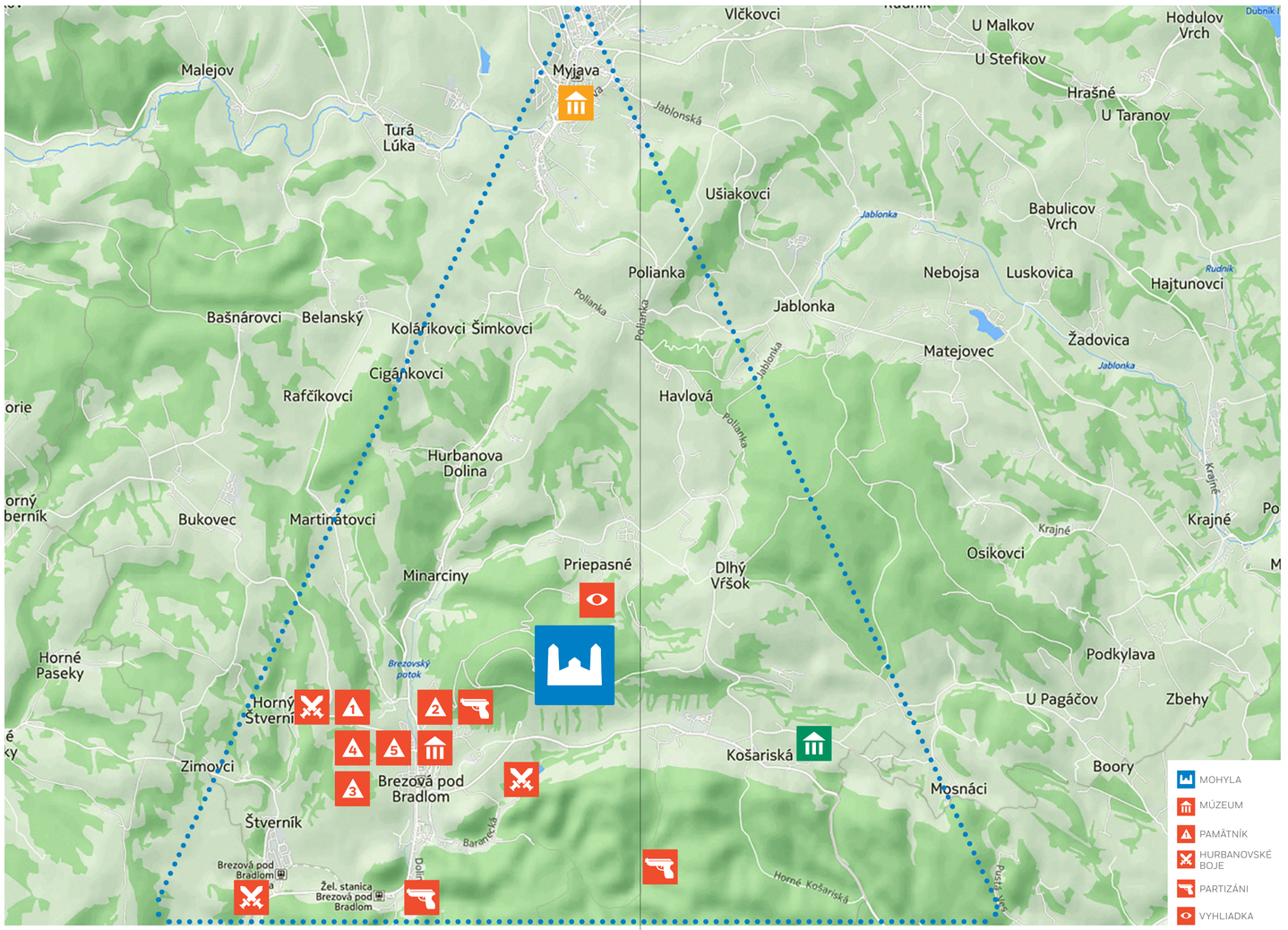
SNM – MÚZEUM M. R. ŠTEFÁNIKA V KOŠARISKÁCH

PAMÄTNÁ IZBA D. S. JURKOVIČA V BREZOVEJ POD BRADLOM

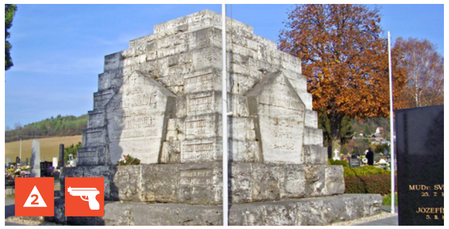
SNM – MÚZEUM SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH RÁD V MYJAVE

POLOHA PAMIATOK AREÁLU

PAMÄTNÍK HURBANOVSKÝCH BOJOV V BREZOVEJ P. BR.

DEJINNÝ PAMÄTNÍK NA CINTORÍNE V BREZOVEJ P. BR.

3/ POMNÍK SLOBODY S BUSTOU J. M. HURBANA V BREZOVEJ P. BR.
4/ PAMÄTNÍK ŠTEFANA OSUSKÉHO V BREZOVEJ P. BR.
5/ PAMÄTNÍK JÁNA PAPÁNKA V BREZOVEJ P. BR.

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

MOHYLA GENERÁLA MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNIKA NA BRADLE

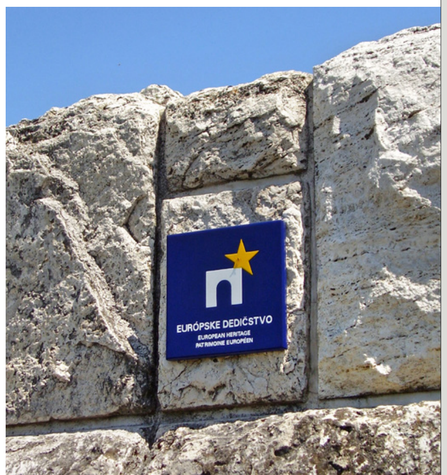

Otcom myšlienky pochovať generála Štefánika na temene vrchu Bradlo i autorom bradlianskej Mohyly bol rodák z podbradlianskeho kraja, architekt Dušan S. Jurkovič.

Túto myšlienku sa po súhlase kompetentných i Štefánikovej rodiny podarilo Jurkovičovi uskutočniť. 11. mája 1919 boli Štefánik i talianski letci, ktorí zahynuli spolu s ním, pochovaní na temene Bradla. Pohrebu sa zúčastnilo tridsaťtisíc ľudí. Jurkovič uviedol, že *„z pohrebnej výzdoby vytryskly už vtedy prvé obrysy dnešnej mohyly"*. No cesta k postaveniu Mohyly nebola ani krátka, ani jednoduchá. Základný kameň slávnostne položili 4. mája 1924. Výstavba sa uskutočnila počas 280-tich pracovných dní od 11. 7. 1927 do 20. 9. 1928.

Masív Bradla, na ktorom stojí Mohyla generála M. R. Štefánika, tvorí dominantný krajinný prvok svojho okolia. Objekt Mohyly svojím umiestnením v krajine a svojím kompozičným, hmotovým, priestorovým a materiálovým ponímaním predstavuje vrcholný štandard európskej monumentálnej architektonickej tvorby.

www http://www.podbradlom.sk/pdf/mohyla.pdf

Dobové fotografie z pohrebu Milana Rastislava Štefánika a stavby bradlianskej Mohyly

V základe je Mohyla dlhá 96 m, široká 70 m. Prvá terasa meria 93 x 62 m, druhá 45 x 32 m. Štyri obelisky majú výšku 12 m. Štefánikov hrob je v hĺbke 8 m pod tumbou. Mohyla je obložená kamennými kvádrami z travertínu. V roku 1968 bola Mohyla vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku. Rekonštrukcie sa dočkala až po páde totality. Trvala takmer 7 rokov, bola ukončená v roku 1996.

Vďaka nespornému významu Štefánikovej osobnosti i vďaka svojim umeleckým kvalitám bola Mohyla Milana Rastislava Štefánika v roku 2009 slávnostne zapísaná do zoznamu Európskeho dedičstva.

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA
– SPOMIENKOVÉ SLÁVNOSTI NA BRADLE
– NÁVŠTEVNOSŤ BRADLA

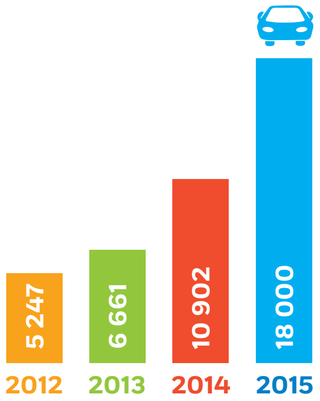
Spomienkové slávnosti na Bradle

Základný pôdorys spomienkových slávností predurčil svojím stvárnením Štefánikovho pohrebu i vytvorením miesta spomienkových slávností – bradlianskej Mohyly – architekt Dušan S. Jurkovič.

Toto poňatie výstižne charakterizuje Pavol Kanis: Jurkovič namiesto cintorína zvolil pre posledný odpočinok hrdinu vrch nad krajinou. Ako režisér lúčenia sa s národným hrdinom Jurkovič sledoval najmä dosiahnutie nezabudnuteľného zážitku účastníkov pohrebu a nadčasového posolstva národu. Na to potreboval výnimočný priebeh rozlúčky, výnimočné miesto hrobu, účasť masy ľudu a dobré počasie. Holý vrch v dohľade rodného domu, zďaleka viditeľný a s výhľadom do krajiny, v ktorej sa zrodil slovenský národný zápas, takým výnimočným miestom bol. V deň pohrebu sa v širokom okolí nekonali bohoslužby. Dediny a mestečká sa vyprázdnili. Masy krojovaného ľudu smerovali k Bradlu. Také početné zhromaždenie Slovákov sa neuskutočnilo v celých dovtedajších dejinách. Prvý a niektorí ľudia možno aj poslednýkrát zažili ten povznášajúci pocit vzájomnej jednoty a spoločnej sily, ktorý vyvolala tragická smrť. *„To sme My, tí včerajší rabi, ktorí rečou svojich materí nesmeli hovoriť ani na ulici.“* Tu na pohrebe svojho rodáka, ktorého si ctia aj víťazi v tej strašnej vojne, si možno uvedomiť samých seba, veriť vo vlastné sily vo vlastnom novom štáte.

Jurkovičovo poňatie Štefánikovej bradlianskej Mohyly ako pútnického miesta k nadčasovému národnému hrdinovi viedlo vari k najsilnejšiemu odkazu v slovenskom historickom povedomí.

Z histórie spomienkových slávností na Bradle
11. 5. 1919 – pohreb generála Milana Rastislava Štefánika a talianskych letcov, ktorí s ním zahynuli, na Bradle.
4. 5. 1924 – položenie základného kameňa Mohyly.
23. 9. 1928 – slávnostné odovzdanie Mohyly verejnosti.
10. 10. 1928 – návšteva prezidenta Tomáša Grriguea Masaryka, Edvarda Beneša a Štefana Osuského.
4. - 5. 5. 1968 – spomienková slávnosť po dvadsiatich rokoch zákazu.
6. 8. 1968 – posledná návšteva Štefánikovej snúbenice Giuliany Benzoni.
9. 12. 1989 – prvé ponovembrové zhromaždenie na Bradle zorganizované na podnet spisovateľky Hany Ponickej.
5. 5. 1990 – spomienková slávnosť za účasti prezidenta Václava Havla a predsedu parlamentu Alexandra Dubčeka.
2. 5. 1993 – návšteva prvého prezidenta Slovenskej republiky Michala Kováča.
4. 5. 1996 – predseda Národnej rady Slovenskej republiky Ivan Gašparovič odovzdal zrekonštruovanú Mohylu verejnosti.
15. 6. 1999 – prvá návšteva prezidenta Slovenskej republiky Rudolfa Schustera.
6. 5. 2006 – prvá návšteva Ivana Gašparoviča vo funkcii prezidenta Slovenskej republiky.

Štatistika 2012 – 2015 / parkovné, automobily

70 500 návštevníkov Mohyly v roku 2015

Výskum návštevnosti

V roku 2015 realizovalo Mesto Brezová pod Bradlom prieskum návštevnosti NKP Mohyly gen. M. R. Štefánika na Bradle. Boli použité štandardné metódy prieskumu – štatistika parkovania áut 2012 – 2015, prieskum pomocou kamerového systému a prieskum metódou dopytovania prostredníctvom dotazníka. Prieskum jednoznačne potvrdil stúpajúci trend návštevnosti Bradla. Najsilnejšími mesiacmi návštevnosti sú jún, júl a august, návštevnosť kulminuje počas víkendov. Najväčšia skupina návštevníkov prichádza na osobných automobiloch s priemerom obsadenosti 3,19 osôb na jedno auto. Respondenti v rámci dotazníkového prieskumu kriticky hodnotili infraštruktúru areálu Bradla. Vysoko bola hodnotená dôstojnosť pamätníka – Mohyly gen. M. R. Štefánika. Pre väčšinu návštevníkov (65 %) je hlavným cieľom návštevy uctenie si pamiatky gen. M. R. Štefánika. Celková návštevnosť v roku 2015 bola 70 500 osôb.

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

MÚZEUM M. R. ŠTEFÁNIKA V KOŠARISKÁCH

Múzeum Milana Rastislava Štefánika je súčasťou Slovenského národného múzea a nachádza sa v jeho rodnom dome – budove bývalej evanjelickej fary v Košariskách. **Expozícia múzea pomocou vystavených exponátov približuje osudy kľúčovej osobnosti našich dejín, spolutvorcu našej novodobej štátnosti, Milana Rastislava Štefánika,** od jeho narodenia až po tragickú smrť.
Vystavené exponáty tvorí 200 cenných osobných pamiatok pochádzajúcich väčšinou priamo zo Štefánikovej pozostalosti - nábytkových častí, predmetov dennej potreby, umeleckých diel a častí odevov. Menšie predmety sú umiestnené v samostatných celosklených vitrínach. Rozmernejšie predmety, ako nábytok, astronomický ďalekohľad, Štefánikove uniformy sú naaranžované vo voľnom priestore a symbolicky sprítomňujú podobu Štefánikovho parížskeho bytu, či kancelárie z doby jeho vojenského a diplomatického pôsobenia. V závere expozície je k dispozícii študovňa s televíznou obrazovkou a počítačmi.

V roku 2015 múzeum pripravilo 1 výstavu a navštívilo ho 4839 ľudí.

WWW http://www.snm.sk/?386

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

MÚZEUM SLOVENSKÝCH NÁRODNÝCH RÁD V MYJAVE

Múzeum Slovenských národných rád v Myjave je súčasťou Slovenského národného múzea. Jeho expozície zachytávajú takmer 170 rokov z dejín slovenského národa, jeho bojov o uznanie svojbytnosti a práva na sebaurčenie a vlastnú štátnosť. Expozícia **Jar národov - revolučné roky 1848 - 1849** sa nachádza v pôvodných priestoroch domu Anny Kolényiovej, kde v roku 1848 zasadala prvá Slovenská národná rada. Jadrom expozície sú originálne vecné exponáty, pamiatky na slovenských účastníkov revolučného diania rokov 1848 – 49, pochádzajúce zo zbierok slovenských múzeí (ide o predmety dennej potreby, fajky, zbrane ...). Expozícia **Slovenské národné rady v slovenských dejinách** sa nachádza v pavilóne múzea. Predstavuje históriu jednotlivých Slovenských národných rád, ich činnosť, osobnosti slovenského národa a dokumentáciu súčasnej Národnej rady Slovenskej republiky. Návštevníkom je k dispozícii i audiovizuálna a multimediálna technika.

V roku 2015 múzeum pripravilo 6 výstav a navštívilo ho 3614 ľudí.

WWW http://www.snm.sk/?407

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

PAMÄTNÁ IZBA D. S. JURKOVIČA V BREZOVEJ POD BRADLOM

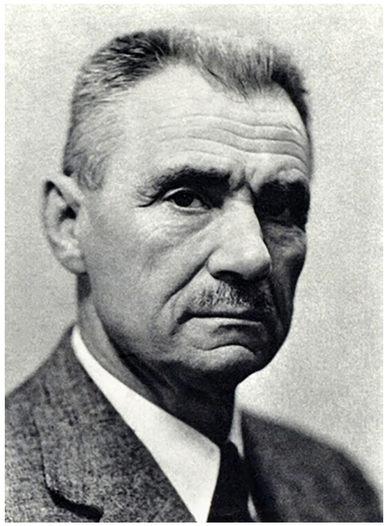

Pamätnú izbu D. S. Jurkoviča, prvú stálu expozíciu na Slovensku venovanú tomuto architektovi, zriadilo Mesto Brezová pod Bradlom v spolupráci s Kopaničiarskym regiónom – MAS. Dušan Samuel Jurkovič mal k rodnému podbradlianskemu kraju hlboký vzťah. V kraji existuje **sedem Jurkovičových diel**, vrátane toho najznámejšieho – Mohyly M. R. Štefánika na Bradle. Všetky sú sústredené **v katastri Brezovej pod Bradlom**. Do rodného kraja sa Jurkovič symbolicky vrátil v novembri 1948, odkedy je miestom jeho posledného odpočinku jeho dielo – Dejinný pamätník na cintoríne v Brezovej pod Bradlom.

Kombináciou pôvodných predmetov a modernej interaktívnej techniky chce Pamätná izba Dušana S. Jurkoviča vyvolať v návštevníkoch zážitok, ktorý im ponúkne možnosť urobiť si názornú predstavu o architektovi Dušanovi Jurkovičovi.

Pamätná izba kladie dôraz na Jurkovičov vzťah k rodnému kraju a predstavenie jeho diel v tomto kraji. Vzácnymi exponátmi pamätnej izby sú osobné predmety Dušana Jurkoviča, darované jeho vnučkou. Pozornosť priťahuje najväčší exponát pamätnej izby - originál travertínovej platne z tumby Mohyly M. R. Štefánika na Bradle. Vystavené predmety sú doplnené reprodukciami Jurkovičových plánov a náčrtov i fotografiami jeho bohatej tvorby. Zobrazovanú minulosť pamätná izba približuje nielen pomocou pôvodných predmetov a spomenutých reprodukcií. Pre názornú predstavu je v pamätnej izbe model Mohyly M. R. Štefánika na Bradle a popri klasickej časti expozície pamätná izba ponúka aj modernú techniku. Veľkoplošná obrazovka umožňuje návštevníkom vzhliadnuť virtuálne prehliadky Jurkovičovej tvorby a k dispozícii je i interaktívna dotyková obrazovka.

WWW http://www.podbradlom.sk/pdf/jurkovic_l.pdf

Pamätná izba od roku 2015 pripravila 6 výstav a 20 audiovizuálnych prezentácií. V roku 2015 ju navštívilo 3835 ľudí, v roku 2016 to bolo 4540 ľudí.

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

PODBRADLIANSKY KRAJ – KRAJ SLIVKOVÝCH SAMÔT

Prírodné pomery a krajina

Dobrú možnosť pohľadu na podbradliansky kraj ponúka vrchol Bradla. Pozorovateľ z neho uvidí zvlnený terén posiaty kopcami, poliami a lúkami, ovocnými sadmi, lesmi i menšími skupinami stromov, rozbrázdený dolinami a jarkami. V tejto malebnej scenérii sú roztratené početné kopanice kraja a jeho obce a mestá. Hranice kraja, rozprestierajúceho sa na Myjavskej pahorkatine, tvoria vrchy a lesy pohorí Biele Karpaty a Malé Karpaty. Dominantu centrálnej časti kraja – Myjavskej pahorkatiny – tvorí 543 metrov vysoké Bradlo s pôsobivou Mohylou M. R. Štefánika. Vysokú kvalitu prírodného prostredia kopaničiarskeho kraja dokladá skutočnosť, že časti jeho územia patriace Malým i Bielym Karpatom majú štatút chránenej krajinnej oblasti.

História

Podbradliansky kraj má bohatú minulosť a zohral významnú rolu v novodobých dejinách Slovenska. Obyvateľstvo kraja bolo formované okrem iného náročnými prírodnými podmienkami a dlhým zápasom o rešpektovanie svojich náboženských práv. Tieto skutočnosti od začiatku 19. storočia napomáhali procesu národného hnutia, ktorý dospel k prvému vrcholu v revolučných udalostiach roku 1848. Národné povedomie tu prečkalo i národnostný útlak a iste nie je náhoda, že z tohto kraja vzišli osobnosti, ktoré zásadným spôsobom prispeli k formovaniu našej novodobej štátnosti - Milan Rastislav Štefánik, Štefan Osuský, Ján Papánek a ďalší.

Tradičná ľudová kultúra

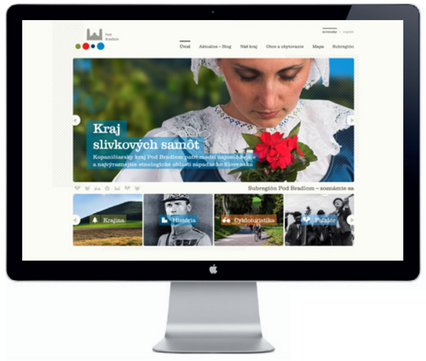
Podbradliansky kraj patrí medzi najosobitejšie a najvýraznejšie etnologické oblasti západného Slovenska. Pod vplyvom prírodných pomerov a historických dejov sa behom stáročí vytvorila v kraji originálna tradičná ľudová kultúra, výrazne sa odlišujúca od susedných rovinatých oblastí Záhoria a Považia. Na utváraní jej charakteristických znakov sa výraznou mierou podieľal charakter krajiny, spôsob obživy a migrácia obyvateľstva, vzdialenosť od ciest, požiadavky šľachty, konfesionálna príslušnosť, no i pôsobenie výnimočných a nadaných jedincov.

Cestovný ruch

Krajina v ideálnej kombinácii polí, lesov, lúk a samôt vytvára vhodné podmienky pre rozvoj agroturistiky, ale i pre množstvo cyklistických trás. Zachovanú tradičnú ľudovú kultúru kraja ponúkajú napríklad Medzinárodný folklórny festival Myjava, Gazdovský dvor v Turej Lúke i podujatia organizované mestami a obcami kraja, napríklad Letorosty spod Bradla, Muziganské Priepasné. Stále väčší podiel na rozvoji cestovného ruchu majú aj hotely a penzióny spolu s občianskymi združeniami venujúcimi sa rozvoju turizmu. Blízkosť k rozvíjajúcim sa sídelným osiam i prírodné a kultúrne hodnoty umožňujú rozvoj tohto kraja ako novej destinácie vidieckeho cestovného ruchu.

Podbradliansky kopaničiarsky kraj ponúka:

- **jedinečnú krajinu s malebnou kombináciou polí, lesov, lúk a samôt**
- **pamiatky na významné osobnosti a udalosti**
- **osobitú a svojskú tradičnú ľudovú kultúru**

WWW http://www.podbradlom.sk

POTENCIÁL AREÁLU BRADLO
CELONÁRODNÉ HĽADISKO

Areál Bradlo je navrhnutý tak, že v sebe zahŕňa pamiatky na formovanie našej novodobej štátnosti. **Pre plné využitie potenciálu areálu Bradlo ako miesta pamäti národa** je potrebné:
- dotvoriť jeho infraštruktúru
- realizovať inovovanú koncepciu spomienkových slávností
- zabezpečiť trvalú udržateľnosť jeho prevádzky

Sme presvedčení, že **májové spomienkové slávnosti na bradlianskej Mohyle M. R. Štefánika majú mať celonárodný, celoštátny charakter**, preto sme navrhli ich inovovanú koncepciu. Potenciál areálu Bradlo už dnes vhodne napĺňajú **septembrové Oslavy dňa Ozbrojených síl Slovenskej republiky** pripomínajúce prvé víťazné bitky Slovenského povstania z 22. 9. 1848 v Brezovej.

Spomienkové slávnosti na bradlianskej Mohyle vo väzbe ku generálovi Štefánikovi ako letcovi navrhujeme rozšíriť i o prezentáciu novej leteckej techniky Ozbrojených síl SR (Spartan, Black Hawk). K spomienkovým slávnostiam pri stom výročí tragickej smrti generála Štefánika navrhujeme zabezpečiť účasť francúzskej leteckej skupiny Patrouille de France. Realizáciou týchto divácky príťažlivých bodov programu spomienkových slávností sledujeme okrem iného i zabezpečenie čo najväčšej účasti občanov na spomienkových slávnostiach.

Navrhujeme tiež zvážiť konanie aktu skladania vojenskej prísahy nových príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky v Areáli Bradlo.

INOVOVANÁ KONCEPCIA
SPOMIENKOVÉ SLÁVNOSTI NA MOHYLE OD ROKU 2017

Spoluzakladateľ našej novodobej štátnosti, vedec, vojak, diplomat a štátnik Milan Rastislav Štefánik, je jednou z kľúčových osobností našich dejín. Podstatou návrhu na inovovanú koncepciu májových spomienkových slávností na Bradle je **oslava celého Štefánikovho diela** a nie iba spomienka na jeho tragickú smrť. Rovnako bradlianska Mohyla nie je iba hrobom, ale **oslavuje celé Štefánikovo dielo**.

Je tradíciou, trvajúcou už temer **sto rokov**, že miestom a časom vyvrcholenia spomienky a oslavy Štefánikovho diela sú májové spomienkové slávnosti na bradlianskej Mohyle. Ak chceme túto tradíciu udržať, je potrebné, aby sme sa vrátili k skúsenostiam predchádzajúcich rokov, keď sa viackrát celoštátne májové spomienkové slávnosti konali cez víkend. Je chybou, že posledné roky sa spomienka konala iba v predvečer výročia Štefánikovej smrti 3. mája.

Aby sme ľuďom z celého Slovenska, a nie iba ľuďom z nášho regiónu, umožnili väčšiu účasť na spomienkových slávnostiach, navrhujeme od roku 2017 celoštátnu časť spomienkových slávností konať vždy v najbližší víkend po 3. máji. Odstránime tým bariéru návštevnosti spomienkovej slávnosti konanej počas pracovných dní večer o 19:30 hod. Pri návrhu sme brali do úvahy aj stanovisko Spoločnosti M. R. Štefánika, ktoré rovnako odporučilo celoštátne spomienkové slávnosti konať v najbližšiu sobotu po 3. máji.

Vznikom Slovenskej republiky 1. januára 1993 nadobudli význam historické udalosti i osobnosti viažuce sa k formovaniu našej štátnosti. Dnes, v čase nárastu extrémizmu, je potrebné, aby verejnosti boli sprístupňované prídladné osobnosti našich dejín, aby sme aktívne podporovali a realizovali i odkaz národného hrdinu, generála Milana Rastislava Štefánika.

Regionálna spomienková slávnosť, 3. mája podvečer, program s orientáciou na rodákov a obyvateľov podbradlianskeho kraja:
Program v Košariskách
Program na Bradle: fakľový sprievod, kladenie vencov, príhovory, slávnostné zapálenie vatier, hymna SR.

Celoštátna spomienková slávnosť, prvá sobota po 3. máji, program organizovaný v spolupráci s najvyššími štátnymi orgánmi SR:
Privítanie pozvaných hostí
Program na Bradle: hymna SR, kladenie vencov, kultúrny program, privítanie a predstavenie hostí, prejavy hostí, hymnická pieseň, program Vzdušných síl OS SR.

Poznámka: *uvedená inovovaná koncepcia spomienkových slávností na Bradle bola 29. 6. 2016 schválená Mestským zastupiteľstvom Brezovej pod Bradlom.*

PODANÉ PROJEKTY
INFOBOD NA BRADLE

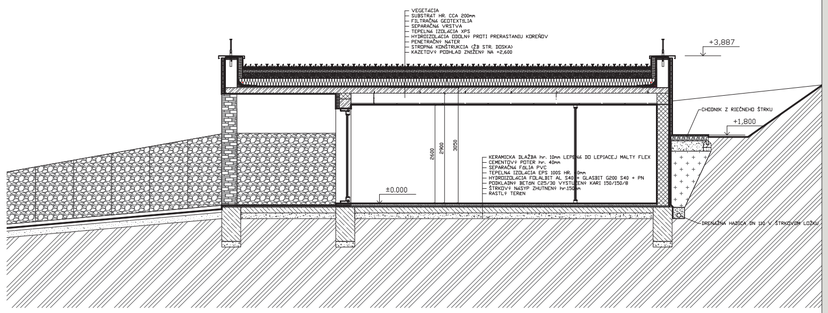
http://www.podbradlom.sk/pdf/infobod.pdf

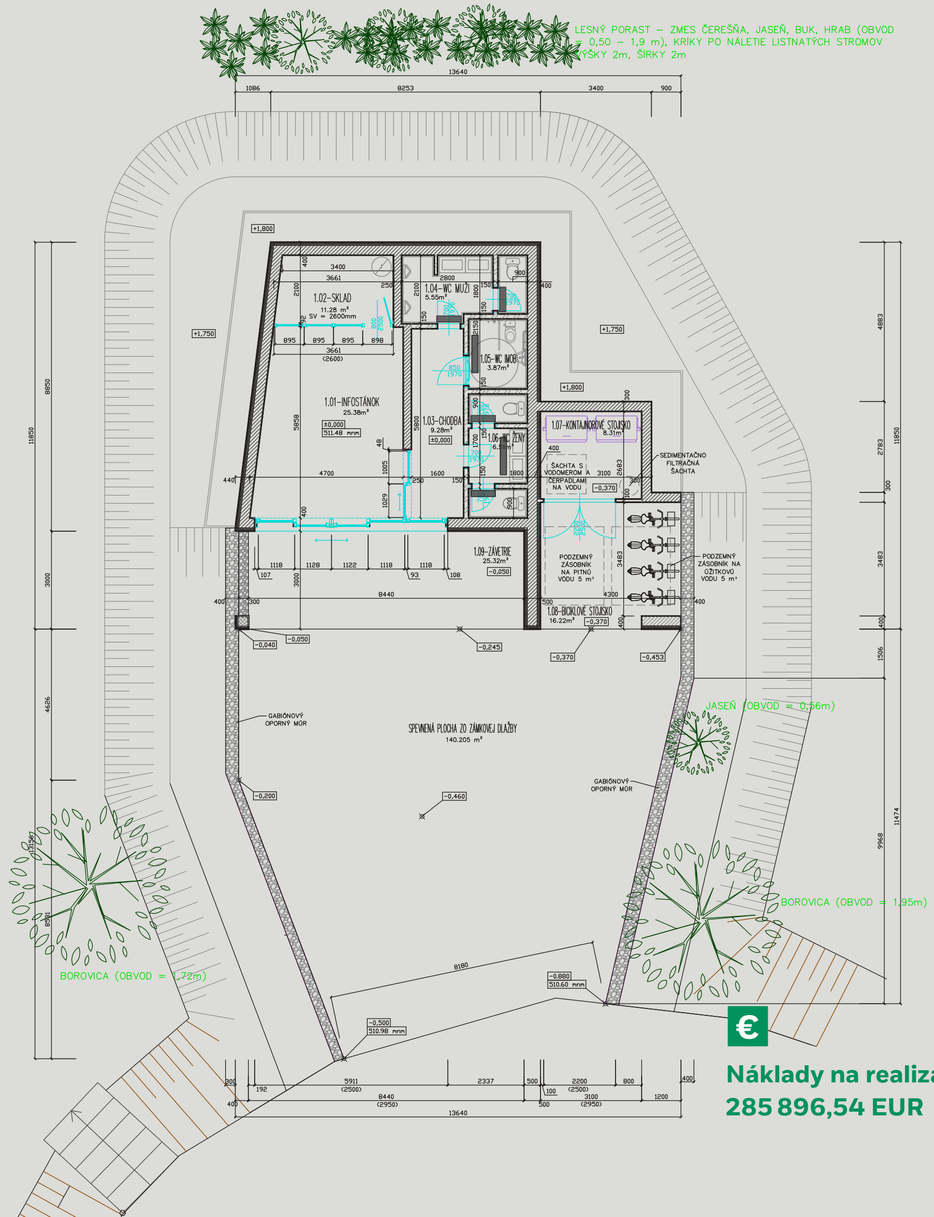

Súčasný nevyhovujúci stav infobodu a hygienického zariadenia na Bradle

Poznej příběh M. R Štefánika
a vzniku Československa v roce 1918
Kód výzvy: INTERREG V-A SK-CZ/2016/03
Vedúci partner projektu: Obec Sudoměřice
Hlavný cezhraničný partner projektu:
Mesto Brezová pod Bradlom

Projekt je zameraný na sprítomnenie nedávnej histórie spoločného československého štátu spojené s postavou M. R Štefánika a vznikom štátu v roku 1918. Za týmto účelom bude u slovenského partnera projektu vybudované nové informačné centrum v areáli Mohyly M. R Štefánika na Bradle.

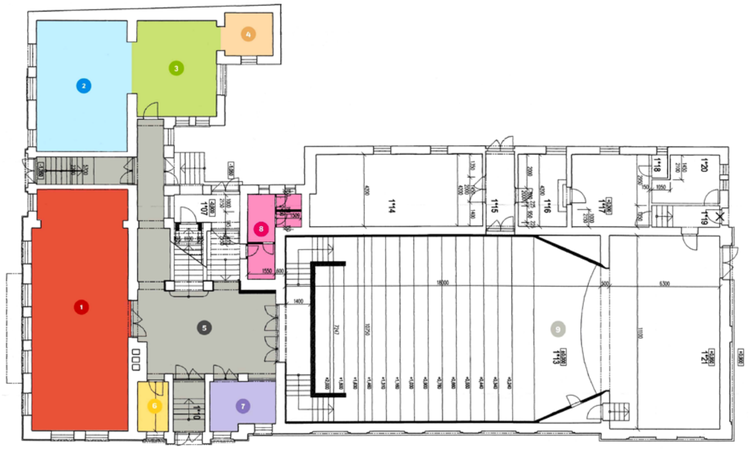
Náklady na realizáciu
285 896,54 EUR

PODANÉ PROJEKTY
MÚZEUM D. S. JURKOVIČA V BREZOVEJ POD BRADLOM

www http://www.podbradlom.sk/pdf/jurkovic_II.pdf

Dušan S. Jurkovič – náš architekt
Kód výzvy: INTERREG V-A SK-CZ/2016/03
Vedúci partner projektu:
Mesto Brezová pod Bradlom
Hlavný cezhraničný partner projektu:
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

Na slovenskej strane projektu vznikne Múzeum Dušana S. Jurkoviča v Brezovej pod Bradlom. Pripomenie jeho život a dielo v mieste, v ktorom Jurkovič vyrastal, v ktorom je pochovaný a v ktorom existuje sedem jeho diel, vrátane toho najznámejšieho – Mohyly M. R. Štefánika na Bradle. Múzeum a revitalizované prízemie Národnej kultúrnej pamiatky, Národného domu Štefánikovho s veľkou sálou, zároveň obohatia dosiaľ nedostatočnú ponuku pre rastúci počet návštevníkov areálu Bradla.

Expozícia múzea bude využívať priestory Národného domu Štefánikovho (v pôdoryse miestnosti 1–4)

Súčasťou expozície bude aj dioráma s pôvodným, Jurkovičom navrhnutým, nábytkom

Náklady na realizáciu 355 750,91 EUR

PODANÉ PROJEKTY
CYKLOTRASA MODRÁ

www http://www.podbradlom.sk/pdf/modra.pdf

Cyklotrasa MODRÁ
Kód výzvy: INTERREG V-A SK-CZ/2016/03
Vedúci partner projektu:
Združenie obcí subregión Pod Bradlom
Hlavný cezhraničný partner projektu:
Mikroregión Strážnicko, dobrovolný svazek obcí
Partner projektu 1: Dobrovolný svazek obcí
Mikroregion Horňácko

Cieľom projektu je nová cyklotrasa spájajúca Považie a Pomoravie. Cyklotrasa predstaví vybrané nadregionálne kultúrne a prírodné hodnoty cezhraničného regiónu. Realizácia projektu zlepší prístup k významným kultúrnym a prírodným lokalitám cezhraničného regiónu vrátane areálu Bradla, zlepší prepojenie týchto lokalít a poskytne o nich informácie.

Náklady na realizáciu 696 081,16 EUR

PRIPRAVENÉ PROJEKTY
OBNOVA KOMUNIKÁCIE NA BRADLO

www http://www.podbradlom.sk/pdf/cesta.pdf

Na dopravu k Mohyle sa od roku 1927 používa komunikácia postavená pri výstavbe Mohyly. Cesta má dĺžku 3600 m. Súčasný stav tejto jedinej komunikácie na Bradlo nevyhovuje rastúcim potrebám. Komunikácia je úzka, v rozpore s normami (STN 736110), vyhýbanie autobusov je možné iba na troch rozšírených miestach komunikácie. Rizikové je i stretávanie sa osobných vozidiel. Nedeliteľnou súčasťou komunikácie je aj čerešňová aleja, vysadená v 30-tych rokoch 20. st. V čase májových spomienkových slávností sú vždy v našom kraji rozkvitnuté čerešne, ktoré dotvárajú atmosféru týchto slávností. Čerešňová aleja vedľa cesty prežila. Jej stav je však žalostný, stromy sú staré, celá aleja vyžaduje obnovu.

Spracovaná štúdia rieši uvedené problémy – rozšíri komunikáciu po celej dĺžke na šírku 5,5 m a obnoví čerešňovú aleju v dĺžke 600 m.

€ **Náklady na realizáciu**
3 350 800 EUR

Súčasný stav:
- spracované zadanie na projekt
- vypracovaná štúdia + rozpočet

Je potrebné:
- vypracovať projektovú dokumentáciu
- získať stavebné povolenie
- obnovu komunikácie realizovať do mája 2019

www http://www.podbradlom.sk/pdf/chata_1.pdf

PRIPRAVENÉ PROJEKTY
ÚPRAVY OKOLIA STRÁŽNICE (CHATY) NA BRADLE

V roku 2011 bola na Fakulte architektúry STU Bratislava vypracovaná technická dokumentácia riešiaca úpravy okolia strážnice (chaty) na Bradle. Túto projektovú dokumentáciu znovu prehodnotil Krajský pamiatkový úrad Trenčín a vydal na ňu rozhodnutie, v dôsledku ktorého je potrebné dokumentáciu dotvoriť.

Projekt rieši úpravu okolia strážnice (chaty), vrátane nástupného priestoru na Mohylu (otočka na konci prístupovej komunikácie) i potrebnú infraštruktúru areálu Bradla.

Súčasný stav:
- spracované zadanie na projekt
- vydané rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Trenčín

Je potrebné:
- dotvoriť projektovú dokumentáciu podľa rozhodnutia KPÚ Trenčín
- získať stavebné povolenie
- realizovať projekt

€ **Náklady na realizáciu**
415 000 EUR

PRIPRAVENÉ PROJEKTY
VEGETAČNÉ ÚPRAVY BRADLA

http://www.podbradlom.sk/pdf/krajina.pdf

Súčasný stav:
- vypracovaná projektová dokumentácia
- vypracovaný projekt osobitného režimu hospodárenia
- krajským lesným úradom vydaný súhlas na realizáciu projektu

Je potrebné:
- obnoviť súhlas na realizáciu projektu (pôvodný súhlas stratil právoplatnosť)
- realizovať projekt

Krajinné doriešenie areálu Bradla

Na realizáciu krajinného doriešenia areálu (vegetačné úpravy) je spracovaná projektová dokumentácia (PD) od Ing. Ľubice Lešinskej a projekt osobitného režimu hospodárenia vrátane výkazu-výmeru. Projektová dokumentácia rieši nasledujúce vegetačné úpravy – redukciu drevín len výberkovým spôsobom, zatrávnenie severného svahu Mohyly a osadenie južného svahu, odstránenie kríkového náletového porastu, úpravy okrajov porastu, regeneráciu lúčneho trávnika, výsadbu skupín stromov (na tienenie) na určených miestach. PD počíta aj s recykláciou bioodpadu, frézovaním pňov a drvením haluziny.

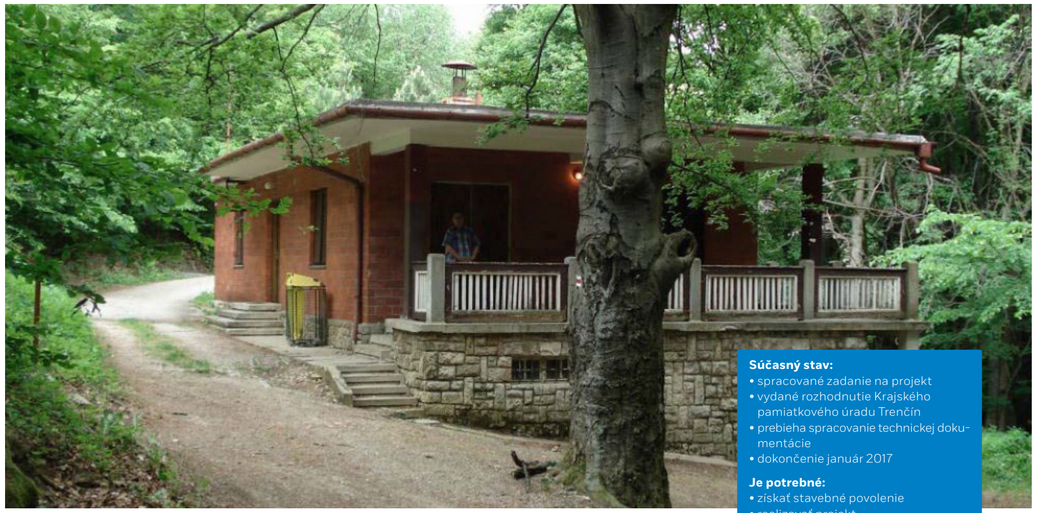
- *– hranica riešeného územia*
- *– hranica katastrov*
- *– hranica časti areálu*
- *– vrstevnica 500 m nmv. – ochranné pásmo pre vizuálne vnímanie mohyly*
- *– hranice vnímania okrajov mohyly*
- *– hranice vnímania časti stavby mohyly*
- *– výhľadové pásma jestvujúcich vyhliadok*
- *– výhľadové pásma nových vyhliadok*
- *– ponechané ihličnany (borovice)*
- *– odstránené ihličnany*
- *– existujúce listnáče (identifikované)*
- *– modelácia okraja porastu*
- *– pásmo jednotlivých stromov (500-520 m nmv.) - postupná prestavba na stredne vysoké stromy*
- *– pásmo skupín stromov (480-500 m nmv.)*
- *– presvetlenie porastu okolo chodníka*
- *– trávnatý porast*
- *– stromová vegetácia bez zásahu*
- *– súčasná hranica porastu*

€

Náklady na realizáciu
239 000 EUR

PRIPRAVENÉ PROJEKTY
REKONŠTRUKCIA STRÁŽNICE (CHATY) NA BRADLE

http://www.podbradlom.sk/pdf/chata_2.pdf

Súčasný stav:
- spracované zadanie na projekt
- vydané rozhodnutie Krajského pamiatkového úradu Trenčín
- prebieha spracovanie technickej dokumentácie
- dokončenie január 2017

Je potrebné:
- získať stavebné povolenie
- realizovať projekt

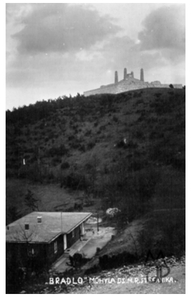
Súčasný nevyhovujúci stav chaty na Bradle

V roku 1936 bola z prostriedkov štátu a spolkov (Ministerstvo obrany a Spolok pre postavenie mohyly) postavená strážnica na Bradle – ako súčasť areálu Mohyly generála M. R. Štefánika. Zabezpečovala zázemie areálu – v jej priestoroch bola malá expozícia, prijímali sa v nej významné návštevy a poskytovala občerstvenie, hygienické i sociálne zázemie.

Strážnica na Bradle bola v roku 2014 vyhlásená za Národnú kultúrnu pamiatku. Súčasný stav strážnice je nevyhovujúci, je naliehavo potrebná jej komplexná rekonštrukcia. V súlade s celkovou koncepciou areálu Bradla bude strážnica využívaná na dokumentovanie významných návštev a ponuku občerstvenia.

€ Náklady na realizáciu 206 000 EUR

Dobové fotografie chaty na Bradle

FINANCOVANIE
– PROJEKTOV AREÁLU BRADLO
– TRVALEJ UDRŽATEĽNOSTI AREÁLU BRADLO

Podané projekty

Všetky tri projekty - Poznej příběh M. R Štefánika a vzniku Československa v roce 1918, Dušan S. Jurkovič – náš architekt, Cyklotrasa MODRÁ – boli podané v októbri 2016 v rámci operačného programu INTERREG V-A SK-CZ/2016/03.
Uvádzané finančné prostriedky z rozpočtov jednotlivých projektov predstavujú iba náklady slovenskej časti projektov.

- Poznej příběh M. R Štefánika a vzniku Československa v roce 1918 ..... 285 896,54 EUR
- Dušan S. Jurkovič – náš architekt ..... 355 750,91 EUR
- Cyklotrasa MODRÁ ..... 696 081,16 EUR

SPOLU ..... 1 337 728,61 EUR

Pripravené projekty

Prípravu i financovanie projektovej dokumentácie dosiaľ zabezpečovalo mesto Brezová pod Bradlom – vlastník Mohyly gen. M. R. Štefánika i strážnice(chaty) na Bradle. Predstavené projekty reprezentujú viac ako desaťročné úsilie o zmenu stavu, zatiaľ bez výsledkov. Uvedené finančné náklady na jednotlivé projekty sú orientačné, budú vyžadovať aktualizáciu súbežne s tým, ako sa bude dokončovať projektová dokumentácia.

- Obnova komunikácie na Bradlo ..... 3 350 800,00 EUR
- Úpravy okolia strážnice (chaty) na Bradle ..... 415 000,00 EUR
- Vegetačné úpravy Bradla ..... 239 000,00 EUR
- Rekonštrukcia strážnice (chaty) na Bradle ..... 206 000,00 EUR

SPOLU ..... 4 210 800,00 EUR

€ CELKOM PROJEKTY AREÁL BRADLO ..... 5 548 528,61 EUR

Trvalá udržateľnosť areálu Bradlo

Realizácia navrhnutých projektov areálu Bradlo si vyžiada viaceré činnosti, pre ktorých organizáciu a financovanie bude potrebné pripraviť príslušný mechanizmus vrátane konečnej analýzy ekonomiky areálu. Mesto Brezová pod Bradlom má spracovaný takýto materiál (Akčný plán regionálneho rozvoja – časť B) z ktorého možno vychádzať pri príprave areálu Bradlo.

Činnosti v areáli Bradlo ročne:

- prevádzka a údržba areálu na Bradle – údržba zelene a sprievodnej infraštruktúry, osvetlenie ..... cca 17 000 EUR
- Infobod na Bradle – poskytovanie informácií, propagácia, služby, predajňa ..... cca 15 500 EUR
- Múzeum D. S. Jurkoviča – Národný dom Štefánikov ..... cca 17 500 EUR

SPOLU ..... cca 50 000 EUR

Organizácia a prevádzka areálu Bradlo

Uvedené kalkulované prevádzkové náklady vychádzajú z namodelovaných prevádzkových dôb a činností. Zohľadňujú taktiež namodelovaný systém údržby areálu.

Do nákladov nie sú započítané spomienkové slávnosti a kultúrne a sprievodné podujatia.

Aktivity, ktoré sú popísané v tomto dokumente, vyžadujú vytvoriť subjekt, ktorý by spĺňal podmienky pre realizáciu všetkých aktivít a organizačne i právne by pokryl uvedené činnosti.

Z hľadiska dotácií by to mohol byť subjekt neziskového charakteru, ktorý by prípadné vzniknuté príjmy využíval výlučne na vlastnú činnosť a aktivity.

ZÁVER
AREÁL BRADLO – MIESTO PAMÄTI NÁRODA

Už autor Štefánikovej bradlianskej Mohyly Dušan S. Jurkovič ju geniálne koncipoval ako nadčasové posolstvo národu, ako pútnické miesto k národnému hrdinovi.

V predloženom dokumente sme navrhli vytvorenie areálu Bradlo tak, aby tento areál fungoval ako **miesto pamäti národa**.

Navrhovaný areál Bradlo v sebe zahŕňa **pamiatky na formovanie našej novodobej štátnosti**:
- Bradliansku mohylu – miesto posledného odpočinku generála Milana Rastislava Štefánika
- miesta bojov Slovenského povstania v roku 1848 a pamätníky vzťahujúce sa k týmto bojom
- pamätníky ďalších osobností, ktoré sa zaslúžili o vznik a rozvoj našej novodobej štátnosti – Jozefa Miloslava Hurbana, Štefana Osuského, Jána Papánka
- miesta a pamätníky partizánskych bojov II. svetovej vojny
- múzejné expozície
- pamiatky areálu Bradlo ako miesta konania spomienkových slávností

Stručne sme predstavili **projekty na dotvorenie areálu Bradlo** tak, aby mohol byť plne využitý jeho potenciál ako miesta pamäti národa.

Sme presvedčení, že dobudovanie areálu Bradlo a vytvorenie mechanizmu na zabezpečenie jeho trvalej udržateľnosti je v národno-štátnom záujme Slovenskej republiky. Ako miesto budovania vlastenectva, ale aj ako miesto predstavujúce hodnoty našej štátnosti najvýznamnejším zahraničným návštevám.

Dovoľujeme si požiadať najvyšších ústavných činiteľov Slovenskej republiky o presadenie realizácie areálu Bradlo, vrátane finančnej účasti. Zároveň navrhujeme, aby Vláda Slovenskej republiky na vytvorenie areálu Bradlo a prípravu spomienkovej slávnosti pri príležitosti blížiaceho sa stého výročia tragickej smrti M. R. Štefánika menovala splnomocnenca.

Pre vytvorenie a trvalú udržateľnosť areálu navrhujeme vytvoriť vhodnú organizačnú a legislatívnu formu. I keď v našej legislatíve v súčasnosti nie je zavedená kategória národný pamätník, sme presvedčení, že areál Bradlo sa pre hodnoty, ktoré predstavuje, môže stať prvým takýmto *národným pamätníkom*.

Mesto Brezová pod Bradlom a Združenie obcí subregión Pod Bradlom

Námet na projekt areál Bradlo vypracovali:
PhDr. Matúš Valihora
MgA. Hana Zábranská Valihorová
Ján Valihora

Na príprave predstavených projektov sa podieľali:
Ing. Katarína Červienková
Ing. Dušan Mozolák
Ing. Ľubica Lešinská
Ing. arch. Pavel Lichard
Doc. Ing. arch. Viera Lichardová, PhD.

Brezová pod Bradlom
Január 2017

Subregión
Pod Bradlom
združenie obcí

Mgr. Eva Ušiaková
primátorka mesta Brezová pod Bradlom
predsedníčka Združenia obcí subregiónu Pod Bradlom